

Samenwerking Tmt bij emissie en beschadiging

Telen met toekomst is dit jaar een nieuwe fase ingegaan. Na samenwerking met alleen telers zoekt Telen met toekomst nu de samenwerking met stakeholders. In dit artikel komt daarvan een aantal resultaten aan de orde. Centraal staan emissieroutes, bolbeschadiging en milieubelastingspunten.

schermingsmiddelen niet uit het water haalt". Telen met toekomst heeft daarom op verzoek van Agrifirm de betreffende kennis op een rijtje gezet en dit in bijeenkomsten besproken met de adviseurs. Joris gelooft niet in het voorschrijven van wat de adviseurs moeten zeggen tegen hun klanten: "Mijn ervaring is dat het uit jezelf moet komen. Ik weet nu hoeveel middel er van een spuit af kan spoelen als die op het erf staat en wat dat voor gevolgen kan hebben voor het oppervlaktewater. Die informatie geef ik graag door aan mijn klanten. Ik ben ervan overtuigd dat het voor de andere adviseurs ook zo werkt, dat ze er eerst zelf van overtuigd moeten raken dat het belangrijk is en wat er moet gebeuren. Als ze het zelf belangrijk vinden, geven ze de informatie vanzelf door aan hun klanten".

Bloembollen worden bij het rooien, schonen, sorteren en tellen beschadigd. Bolschade veroorzaakt niet alleen lelijke bollen, maar verwonding kan ook aanleiding zijn voor een toename van aantasting door ziekten als zuur, bolrot, Erwinia, Penicillium en roet. Via het wondvocht kunnen de machines en andere bollen worden besmet. Deze relatie was al eerder onderzocht voor zuur bij tulp en bolrot bij narcis en werd in 2007 ook weer duidelijk aangetoond in een onderzoek bij hyacintentelers en exportbedrijven. De plaats waar de meeste schade optreedt is per bedrijf verschillend. Door een ander persoon, bijvoorbeeld een adviseur kritisch naar de verwerking te laten kijken, eventueel met behulp van een elektronisch ei, worden risicoplaatsen vaak al duidelijker. Een andere belangrijke manier die nog meer inzicht geeft is het nemen van bolmonsters gedurende de gehele verwerking. Bij het nemen van bolmonsters worden naast de

BROCHURE "ZO VOORKOM JE BESCHADIGING VAN BLOEMBOLLEN"

Tekst: Regioteam Telen met toekomst
Arie Dwarswaard
Foto's: PPO

Telen met toekomst werkt vanaf het begin van dit jaar met een nieuwe focus om verduurzaming van de bollenteelt te stimuleren. Een duurzame bollenteelt is de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen in de sector. Maar hoe bereiken we alle kwekers? En hoe zorgen we ervoor dat ook andere belanghebbenden zich inzetten voor duurzaamheid? Telen met toekomst probeert dit te bereiken door samenwerking met veel verschillende partijen (stakeholders), die een goede bijdrage kunnen leveren aan de duurzaamheid. In deze rubriek geven wij een aantal voorbeelden van deze samenwerking.

MET AGRIFIRM EMISSIEROUTES IN KAART BRENGEN

Telen met toekomst is dit voorjaar een samenwerking met Agrifirm gestart om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt terug te dringen. De activiteit is in eerste instantie gericht op een toename van kennis over mogelijke emissieroutes bij de adviseurs. Initiatiefnemer en adviseur Joris Roskam licht toe waarom: "Het is belangrijk om te weten waar de knelpunten zitten. Kwekers zijn zich niet altijd van de risico's bewust en ook de adviseurs weten niet alles. Bijvoorbeeld hoe snel een beetje lekverlies tot grote overschrijdingen in het oppervlaktewater leidt of dat een olie- en vetafscheider de gewasbe-

Zo voorkom je beschadiging van bloembollen

Aantastingen door schimmels en bacteriën zijn in bloembollen een groot probleem en veroorzaken veel financiële schade. Zuur in tulpen, bolrot in narcissen, agressief snot en roet in hyacinten en Penicillium in diverse gewassen zijn hier enkele voorbeelden van. Als er beschadiging aan de bollen optreedt is de kans op aantasting door schimmels en bacteriën die deze ziekten veroorzaken veel groter.

Jeanne van Beek: 'Puntjes op de i'

Het oppervlaktewater in bloembollenteeltgebieden is aanzienlijk schoner dan dertig jaar geleden. Maar dat is geen reden om rustig achterover te leunen. Elk jaar stelt het Landelijk Milieuoeverleg Bloembollen een Voortgangsrapportage op, waarin is te lezen hoe de stand van zaken is, onder meer waar het de waterkwaliteit betreft. Eén stof komt de laatste jaren vaak voor in de metingen: imidacloprid (onder meer Admire). Het wordt gebruikt als antiluismiddel en wordt toegediend tijdens de bolontsmetting van lelie en tulp. Tussen erf en land komen resten van onder meer deze stof in het oppervlaktewater terecht. Voor de KAVB is dat reden om de komende tijd weer meer aandacht te vestigen op die route. Beleidsmedewerker Jeanne van Beek: "Het water werd aanvankelijk steeds schoner, maar de laatste jaren zorgt met name imidacloprid voor meer overschrijdingen van de toegestane waarden. Op initiatief van Telen met toekomst is in juni een bijeenkomst belegd over dit onderwerp. Wij hebben aangegeven om samen met de waterschappen en Agrodix deze zaak op te pakken. Dat betekent dat de brochure Voorkom milieubedrijf op eigen erf uit 2001 herzien wordt en op internet komt te staan. Via BloembollenVisie zal een poster en een folder worden verspreid. Verder heeft Agrodix toegezegd dit onderwerp bij de leden onder de aandacht te brengen. Instanties als de provincie Noord-Holland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier ondersteunen dit initiatief als deelnemers aan het Landelijk Milieuoeverleg Bloembollen financieel, en ook het PT draagt bij. Het is tijd om de puntjes weer even op de i te zetten."

Tijdens het transport van bedrijf naar perceel kan middel in het milieu terecht komen

gevolgen van grote valschade ook die van vele lichte verwondingen, die een elektronisch ei niet waarneemt ("schuurschade"), zichtbaar gemaakt in de vorm van bolschade en aantastingen. Hoe meer monsters genomen worden hoe beter het inzicht wordt. Na bewaring en beoordeling van de monsters wordt zichtbaar waar eventuele problemen zijn of kunnen ontstaan. Telen met toekomst heeft samen met André Conijn van Alb. Groot BV een brochure gemaakt waarin een werkwijze voor bemonstering staat aangegeven en waarin veel tips staan om beschadiging te voorkomen. De brochure is verkrijgbaar bij Alb. Groot BV in Schagerbrug en te downloaden van de Tmt-website (<http://www.telenmettoekomst.nl/?page=telen&telen=bollenteelt>).

INFORMATIE OVER MILIEUBELASTING OP ADVIESKAARTEN VAN GENT & VAN DER MEER

Toeleverancier Van Gent & Van der Meer

wilde informatie over milieubelastingspunten onder de aandacht van zijn klanten brengen. "Het milieu is voor ons allemaal van groot belang, dus we willen onze klanten bewust maken van de verschillen tussen de diverse middelen qua milieubelasting", aldus Luc van Gent. Van Gent besloot daarom de informatie over milieubelastingspunten toe te voegen aan de advieskaarten. Daarbij koos hij voor de MPS-systematiek. "Een aantal van mijn klanten in de Bollenstreek is deelnemer aan het certificeringsprogramma MPS (Milieu Programma Sierteelt). Voor hen krijgt de informatie over milieubelastingspunten een praktische waarde, omdat ze er voor de certificering op afgerekend worden", licht Van Gent toe. Op de vraag of Van Gent & Van der Meer zijn adviezen aanpast op basis van de milieubelastingspunten van middelen reageert Van Gent terughoudend: "Onze adviezen zijn in de eerste plaats gebaseerd op effectiviteit. Verder is de keuze beperkt, maar die mogelijkheden willen we wel onder de aandacht van onze klanten brengen. Wij laten

daarmee zien dat we ermee bezig zijn, maar de klant beslist zelf".

Telen met toekomst heeft de benodigde informatie aangeleverd en Van Gent & Van der Meer heeft deze informatie samen met de adviezen voor de vuurbestrijding verspreid onder haar klanten. Dit leverde positieve reacties van klanten op. Daarom heeft Van Gent onlangs ook informatie over de milieubelasting van bolontsmettingsmiddelen verspreid onder zijn klanten.

AGRIFIRM GEEFT INFORMATIE OVER MILIEUBELASTINGSPUNTEN BIJ VELDPROEVEN

Agrifirm heeft onlangs op de Open Dag in het Noordelijk Zandgebied de milieubelastingspunten van middelen bij de spuitschema's in de veldproeven geplaatst. Volgens adviseur Joris Roskam was dit een goed initiatief: "We kunnen hiermee kwekers bewustmaken van verschillen tussen middelen." De informatie bij de proeven leidde tot verschillende reacties van kwekers en adviseurs. "Diverse kwekers vroegen wat de informatie betekende en dat hebben we dan uitgelegd", licht Joris toe. "Onze adviseurs moesten er wel even aan wennen, omdat ze het niet kenden, maar ook zij reageerden overwegend positief". Of de adviseurs deze informatie gaan gebruiken in de advisering betwijfelt Joris: "Een keuze op basis van milieubelastingspunten is niet altijd mogelijk, omdat de effectiviteit van middelen toch vaak verschilt. Misschien dat er bij pyrethroïden en de vuurbestrijding wat te kiezen valt, maar ook daar zien we in onze proeven vaak verschillen in werking." Toch is Joris ervan overtuigd dat informatie over milieubelastingspunten van middelen waardevol is voor kwekers en adviseurs: "Zij moeten weten dat er milieurisico's zijn verbonden aan het middelengebruik. Daarom wil ik deze informatie in het vervolg graag standaard bij de proeven vermelden".

Praktijknetwerk TmT

Het praktijknetwerk Telen met toekomst is in 2004 opgericht. Doel van het netwerk is het zo breed mogelijk toepassen van duurzame gewasbescherming en bemesting in de praktijk, met behoud van opbrengst en kwaliteit. Vanaf 2008 test en beoordeelt Tmt in de sectoren akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bloembollenteelt, boomkwekerij, fruitteelt en glastuinbouw nieuwe kennis samen met ambitieuze ondernemers en overige belanghebbenden. In de bloembollenteelt wordt alleen gewerkt aan gewasbescherming. Haalbaar en effectief gebleken methoden en technieken worden onder de aandacht gebracht van zo veel mogelijk ondernemers. Hierbij zoekt Telen met toekomst samenwerking met belangenbehartigers, toeleveranciers, waterschappen, agribusiness en lokale overheden. Opdrachtgever is het ministerie van LNV/VROM en de uitvoering ligt in handen van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) en DLV Plant. Meer informatie: Stefanie de Kool (0252-462119) of www.telenmettoekomst.nl.